

Posteguillo, Santiago:
***Africanus, el hijo del cónsul*, Ediciones B, Barcelona 2008**

Santiago Posteguillo és professor titular de la Universitat Jaume I de Castelló i doctor europeu per la Universitat de València. A més a més, és el director de l'Institut Interuniversitari de Llengües Modernes Aplicades de la Comunitat Valenciana. Ha estudiat literatura creativa als Estats Units i lingüística i traducció a diferents universitats del Regne Unit. És autor de més de setanta publicacions acadèmiques, des d'articles d'investigació fins a monografies i diccionaris especialitzats. L'any 2006 va publicar la seva primera novel·la, *Africanus, el hijo del cónsul*, i l'any 2008 la segona part sota el títol *Las legiones malditas*. Actualment està treballant en la tercera i última part *La traición de Roma*, la publicació de la qual es preveu a l'octubre de 2009.

En una entrevista que li feren, Santiago Posteguillo ens descobreix els motius que el van dur a escriure una obra sobre Publi Corneli Escipió, anomenat l'*Africanus*. Aquest personatge, ens diu, va despertar la seva curiositat perquè fou l'únic general que va aconseguir derrotar Anníbal. Si Anníbal va despertar i encara desperta un gran interès tant a historiadors com a escriptors, P.C. Escipió, tot i les seves gestes, ha estat fins ara a l'ombra del general cartaginès. Així, Posteguillo s'endinsa en les profunditats d'aquest personatge i descobreix en ell una personalitat realment encisadora, un personatge culte, intel·ligent, reflexiu, noble i un gran militar. Posteguillo, a més a més, ha volgut donar a conèixer, no només la faceta militar d'Escipió, sinó també aquella faceta més culta i de tendència hel·lenística del personatge, potser no tan coneguda. D'altra banda, Posteguillo ens explica que les seves novel·les estan pensades “para que el lector esté queriendo leer el siguiente capítulo, para que las pueda leer cualquiera, para que el que sea un gran erudito pueda apreciar el rigor histórico y el neófito pueda disfrutar aprendiendo de aquellos acontecimientos que han contribuido a hacernos de la forma que somos hoy en día”¹.

L'obra de Santiago Posteguillo sobre Publi Corneli Escipió és, de fet, una trilogia. El primer volum, *Africanus, el hijo del cónsul*, ens explica la infantesa, l'adolescència i primera joventut d'Escipió i, militarment, ens situa a Hispània, la conquesta de Cartago Nova i el pas d'Anníbal pels Alps i la seva arribada a la Península Itàlica. El segon volum, *Las legiones malditas*, ens presenta un Escipió ja madur com a persona, polític i militar; en aquest últim aspecte, les batalles liderades per Escipió es traslladen a l'Àfrica per culminar en la batalla de Zama que constitueix el punt àlgid de la novel·la i a partir de la qual Escipió rebrà el sobrenom d'*Africanus*. La trilogia es tancarà amb una futura novel·la titulada *La traición de Roma* i que, tal com ens avança l'autor, reflectirà el període d'enfrontament polític i el declivi de Publi Corneli Escipió com a governant que controlava Roma i, militarment, ens situarà a la campanya a l'Àsia i la batalla de Magnesia.

Aquest primer volum que ens ocupa està dividit en vuit llibres que ens porten a recórrer el període de la història de Roma comprès entre els anys 235 a.C. i 209 a.C., en plena República. Els dos primers llibres obren la novel·la mostrant-nos els quatre eixos principals sobre els quals anirà girant: en primer lloc, la visió dels cartaginesos des del moment que Amilcar Barca creua els Pilars d'Hèrcules i comença la invasió d'Hispània, liderada després de la seva mort pel seu fill Anníbal qui assetjarà i aconseguirà la caiguda de Sagunt; en segon lloc, el naixement, la infantesa i l'adolescència a Roma del futur general Publi Corneli Escipió; en tercer lloc, la situació del teatre a Roma a mitjans del segle III a.C. amb la construcció d'un escenari *ad hoc* i la presència d'un tal Titus Maccius, treballant primer al món del teatre i després com a comerciant; finalment, la presentació de Quint Fabi Màxim, celebrant primer el seu *trionfa* a Roma després de vèncer les tribus dels lígurs al nord de la Península Itàlica per, després de la caiguda de Sagunt, formar part de la delegació que es desplaçarà a Cartago per tal de declarar-li la guerra. Aquesta primera visió dels personatges protagonistes i la seva situació a la Roma del segle III a.C. ve acompanyada d'una enriquidora i detallada lliçó d'història de la mà del tutor

¹ www.santiagoposteguillo.es. Entrevistes.

grec dels germans Publi i Luci Escipió, Tíndar, qui, no només descriu als seus alumnes el món llavors conegut, sinó que també introdueix hàbilment al lector en el context històric del moment tot afegint a la seva descripció geogràfica informació sobre els governants d'alguns dels diferents territoris i la seva relació amb Roma. Un cop introduïts, aquests quatre eixos s'aniran trenant al llarg dels altres sis llibres que conformen la novel·la. Si els fets militars històrics són l'esquelet d'aquesta novel·la – la caiguda de Sagunt, Cartago Nova, Càpua i Tarant i les batalles de Tesí, Trèbia, Trasimè i Cannes—, la vida de Publi Corneli Escipió és la columna vertebral que els sustenta i la que els anirà lligant.

Fidel a la seva idea de transmetre al lector la *vida real*² que es devia de respirar en aquell temps, Posteguillo no dubta a afegir-hi els costums, les tradicions i les activitats que es produïen en aquell moment i que es convertiran en el cos de la novel·la. La vida d'Escipió, per exemple, serveix per descriure com devia de ser la vida d'una família patrícia com la dels Escipions: així veiem en l'àmbit familiar l'estructura i la vida dins una *domus*, el paper del *pater familias*, de la dona i dels esclaus, els àpats, el ritual d'acceptació d'un nou fill per part del *pater familias*, el ritual de les liberals o les cerimònies del matrimoni i del dol. En l'àmbit públic, Escipió també servirà d'exemple del principi de jerarquia que establia la gradació d'importància en les magistratures, anomenat *cursus honorum*: en aquest volum, Escipió, després de pertànyer a l'exèrcit el temps establert, inicia la seva carrera política com a edil de Roma per acabar, en el proper volum, com a cònsol. Finalment, l'Escipió militar ens introduirà en el món de la guerra així com la disciplina i la jerarquia militar. De fet, tota la novel·la està plena de referències a la manera de viure i de fer dels romans d'aquell temps.

La força del protagonista Publi Corneli Escipió s'encara amb uns no menys consistents antagonistes. En primer lloc, l'enemic cartaginès Anníbal, capficat en dur a terme l'objectiu del seu pare: arribar a Roma i destruir-la. Formidable estrateg, poderós general, tenaç lluitador i tan intrèpid com Escipió, és el perfecte rival. En segon lloc, Quint Fabi Màxim, l'enemic dins de Roma, és el personatge que sovint ens porta a escoltar els debats al Senat, ambiciós, calculador i intrigant per a qui les victòries sobre els carteginesos no són mai suficients ja que el que realment desitja és la destrucció dels Escipions, Emili Paus i altres famílies que amenacen de fer-li ombra. A més a més, de tendència tradicional i conservadora, Fabi Màxim vol allunyar del poder aquells que veuen amb bons ulls la cultura que ve de Grècia. Finalment, si amb Escipió veiem la vida d'una família patrícia i per tant, benestant, Titus Maccius Plaute, estranger, orfe, sense llinatge, recollit per l'agent teatral Rufo i educat per Praxíteles, és el contrapunt que ens porta a la Roma profunda, la Roma de la misèria, de la supervivència i del crim; i si Escipió, com a bon patrici, acaba liderant l'exèrcit com a cònsol envoltat dels dotze lictors, Plaute, arrossegat per la desesperació, s'enrola a les tropes auxiliars per les legions d'infanteria, els *velites*, l'estament militar més baix de l'exèrcit romà format per aquell grup social més pobre i sense la ciutadania romana. Però Plaute té en comú amb Escipió l'interès i la fascinació per la literatura i la cultura grega i és aquí on els seus camins es creuaran.

Les relacions que s'estableixen entre els personatges i l'ampli ventall dels seus sentiments es convertiran en l'ànima de la novel·la. Posteguillo modela uns personatges consistents i coherents que com a éssers humans pateixen de totes les fortalezes i debilitats humanes. Per això els veiem reaccionar davant l'angoixa, la derrota, l'amor, la misèria, el desempar, la solitud, la mort, l'èxit ... L'autor aconsegueix insuflar el text d'emocions, de suspens, d'intriga i incertesa, en definitiva, d'un vida pròpia que condueix al lector per la intimitat dels personatges.

Finalment, la ciutat de Roma batega al rerefons de la novel·la que Posteguillo ens descriu la a través dels seus personatges. Amb el *trionf* de Fabi Màxim fem el recorregut des del Camp de Mart, per la Via Sacra fins al foro boari, amb Cneu Corneli Escipió i el seu nebot Publi visitem la ciutat de les tabernes i de la prostitució i amb Plaute, la Roma més miserable vora el Tíber.

---

² *Ibid.* p.1

També assistim a aquells actes públics de la ciutat, des de les representacions teatrals o les lupercals fins als sacrificis que demana un poble religiós que ha de mantenir satisfets als seus déus.

L'autor aconsegueix donar a l'obra un bon ritme narratiu i enganxar al lector a partir, en bona part, del suspens que proporcionen les batalles ja que els dos grans generals, Anníbal i Escipió, mantenen les seves estratègies amagades dels seus oficials i del lector en tot moment, fent-los qüestionar –en el cas dels oficials– i seguir llegint –en el cas del lector– per a esbrinar el perquè de les seves peculiars decisions: la conquesta de Cartago Nova, és, en aquest sentit, una de les millors batalles. Així mateix, les tàctiques fabianes no es queden enrera.

Santiago Posteguillo acompanya la seva novel·la d'una sèrie d'annexos i informacions molt útils per a seguir el curs de la història: els mapes de les diferents batalles que mostren les estratègies utilitzades pels generals Anníbal i Escipió, un mapa del Mediterrani occidental a finals dels segle III a.C., un mapa de la ciutat de Roma, un llistat dels diferents còsols de Roma entre l'any 235 i el 209 a.C., un glossari, els arbres genealògics de Publi Corneli Escipió i Anníbal Barca i, finalment, una suculent bibliografia per aquell lector que hagi quedat atrapat en aquest període de la història de Roma i vulgui endinsar-se molt més enllà.

Bibliografia i dictiografia

Posteguillo, Santiago, *Africanus, el hijo del cónsul*, Ediciones B, Barcelona 2008

www.santiagoposteguillo.es

Eva Solé Campaña
Universitat Oberta de Catalunya